

סימן קלב בדין בישול ביו"ט לצורך ישראל מומר

שם דמרן רבינו זצ"ל ס"ל דיש לחוש דהו
בכלל מומרים, אם לא כשהם קטנים דאז הו
בכלל תינוקות שנשבו.

בדבר שאלתך האם מותר להזמין לסעודת
יו"ט יהודי שאינו שומר תו"מ.

הנה בסוגית הגמרא (ביצה דף כא ע"ב)
מבואר דאסור לבשל ביו"ט לצורך נכרי,
ומשו"כ אסור להזמינו לאכול אצלו, הואיל
וחיישינן שירבה בשבילו, וכן נפסק בשו"ע
(סי' תקיב סעי' א), וכתבו הנו"כ והביאם
המ"ב דמומר לע"ז או מחלל שבת דינם
כנכרי.

ולפני שנים רבות שמעתי מרבינו זצ"ל עצה
להתיר להזמין ליו"ט יהודי שאינו שומר
תו"מ, ע"י שישבע המארח שלא יבשל
בשבילו, ואז אין מקום לגזירה דשמא ירבה
בשבילו, (ובלבד שאין חשש שיבוא החילוני
תוך כדי חילול שבת ויו"ט - ועיין מ"ש לעיל
סי' ק בענין הזמנת רחוקים לליל הסדר).
דהרי לא מצינו דחששו דיעבור על איסור
אחר מלבד ריבוי בישול ביו"ט.

אורח חיים ח"ג

והביא רבינו ראי' לדבריו מהוראה שהורה
הגרי"א ספקטור זצ"ל, וכך סיפר רבינו
(המעשה מובא גם בספר תולדות יצחק
לרבי יעקב הלוי ליפשיץ זצ"ל), באחד מימי
הספירה נכנס יהודי להגאון רבי יצחק אלחנן
ושאלו כיון שהינו אבל האם מותר לו ללכת
לבית המרחץ, וענהו רי"א "מותר לך", ישב
שם גאון א' ותמה שהרב דקובנא התיר כנגד
רמ"א מפורש שאוסר רחיצה לאבל תוך
ל' עפ"י מנהג ותיקין, ענהו הגרי"א דהרי
המהרש"ל כתב הטעם לאסור ליכנס למרחץ
באבילות שמא יבוא להסתפר (שאסור
מדינא), כי כן הדרך להסתפר בבית המרחץ,
והקשה הט"ז דא"כ יאסר ליכנס למרחץ
בחזה"מ שמא יבוא להסתפר, ואומר הט"ז
דמכיון דחזה"מ אסור בתספורת לכו"ע,
לא חיישינן, ועפ"י ביאר רי"א היתרו,
דמכיון דכעת אנו נמצאים בימי הספירה,
דמנהג הכל שלא להסתפר, ע"כ אין לחשוש
שיבוא להסתפר במרחץ, ואפי' שתספורת

והפמ"ג (משב"ז ס"ק ו) כתב "והאי דאין
מזמנין עכו"ם ביו"ט, י"ל אף אם יש לחוש
משום איבה או הפסד ממון אסור, אם לא
משום שמחת יו"ט יש להתיר", ובבאה"ל
העתיקו בלשון "אם לא שהענין נוגע
לביטול שמחת יו"ט", ומדויק לכאורה דלא
כהמשמעות הפשוטה בדברי הפמ"ג שאם
הנכרי ירבה שמחת יו"ט מותר להזמינו,
אלא רק אם כשלא יזמינו יהיה ביטול
השמחת יו"ט מותר להזמינו, ועכ"פ מבואר
דמשום איבה לא התירו להזמין, אלא רק
משום הענין של שמחת יו"ט.

והנה לא אמנע מלציין דהלכה זו תלויה
בנידון הידוע האם בזמנינו יהודי שאינו
שומר תומ"צ חשיב מומר עפ"י המבואר
בחזו"א (יו"ד סי' ב), וכבר כתבנו בענין זה
בכמה מקומות בישא יוסף ומשם תקחנו (עי'
ח"א או"ח סי' עד, וח"ב יו"ד סי' י). והבאנו

ואם כן אפשר לומר שביו"ט כו"ע ס"ל דשרי בכה"ג שנשבע שלא יבשל. אולם מאידך גיסא הגרש"ק כתב טעם נוסף לאסור הואיל ולדעתו הטעמים לענין אבילות לא שייכי בנידון דידן, אמנם על פי הטעם הראשון שכתב הגרש"ק יש בזה משום דבר שבמנין - ואם כן יתכן וה"ה גם בנידון החשש של שמא ירבה, לא תעזור השבועה.

ולמעשה סבר רבינו דאפשר לנהוג כן, אלא דהוסיף רבינו שלא ישבע שלא לבשל רק לאורח המסוים הזה בלבד, אלא שיכלול בשבועתו גם אנשים נוספים כדי שלא יהיה בכלל נשבע על המצוה.

והנה לכאור' היה מקום לדון בתוספת זו של מרן זצוק"ל שהרי איסור בישול לעכו"ם נלמד מהפסוק לכם ולא לכותים (ביצה דף כא), והוא איסור דאורייתא, אמנם מה שמומר נחשב כגוי לענין זה מסתבר דהו"ל איסור דרבנן (ועי' בב"י יו"ד סי' קיט שהביא תשו' הרשב"א לענין מומר), שהרי סו"ס אינו עכו"ם ולא נתמעט, וא"כ כשנשבע שלא יבשל לאותו מומר ה"ז נשבע באיסור דרבנן דדבר זה במחלוקת הוא שנוי, דהר"י מיגאש (סימן קמח) נקט לדבר פשוט דמי שנשבע לבטל מצוה מדרבנן - הרי הוא בכלל מי שנשבע לבטל מצוה ואם כן ה"ה בנשבע לקיים את המצוה אך עיין בשו"ע (יור"ד סי' רלט ס"ו) דכתב המחבר שנשבע על דבר מצוה מדרבנן חל, ואם כנים אנו בזה לכאורה מה שהורה מרן זצ"ל שיכלול בשבועתו אנשים נוספים הינה חומרא יתירא ויש לעי'.

בימי הספירה זהו דק מנהג, הרי גם רחיצה באבילות משמע ברמ"א דזהו רק מנהג ותיקין.

ולמד מכאן רבינו זצ"ל דבמקום שאסרו דבר משום גזירה שלא יבוא לעשות איסור, הרי אם הדבר אסור מטעם נוסף אין כאן גזירה, ולכן אמנם אסור להזמין נכרי ליו"ט או מומר שמא ירבה בשבילו ויעבור על איסור בישול ביו"ט שלא לצורך, אבל כאשר הדבר אסור עליו מטעם נוסף, כגון כפי הצעת רבינו שיאסור עליו בשבועה לבשל בשביל האורח, אין כאן גזירה וליכא למיחש למידי.

ויש לעיין בדברי רעק"א בתשובה (ח"ג סי' נ ד"ה אמנם, בסוגרים שם, ויש לחלק).

ועי' בטוב טעם להגר"ש קלוגר (מהדו"ג ח"ב סי' רכח) דחולק שם על סברת הגרי"א ספקטור מכמה טעמים, ובין היתר דהרי בספירה יש מנהגים שונים בימים שנוהגים בהם אבילות ולסברא זו נתת דבריך לשיעורים, והוה חוכא ואטלולא דבימים הקרובים ליום המיתה הסמוכים לל"ג בעומר יהיה מותר לרחוץ ואילו בהמשך ימי האבילות שיחולו אחרי ל"ג בעומר לדעת הסוברים שאין איסור תספורת בהם הרי תאסר כניסה למרחץ, ועוד דהדרכ"מ הביא טעם נוסף לאסור רחיצה משום כיבוס. והנה הי' מקום לומר דאף הגרש"ק שחלק על היתרו של הגרי"א - היינו דווקא בנידון כניסה למרחץ באבילות, אבל ביסוד הדבר מסכים, ולכן במקרה ויש איסור חמור שלא חיישינן שיבוא לעבור עליו - גם הוא יודה,

קפה